

Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Office of the Commissioner
for Administration and the Protection
of Human Rights (Ombudsman)

Αρ. Φακ: ΕΜΠ 6

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

ΩΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

**ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΣΚΛΗΡΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ ΚΑΙ
ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή ΤΙΜΩΡΙΑΣ**

**Έκθεση αναφορικά με την επίσκεψη που διενεργήθηκε
στο Χώρο Ολιγόωρης Κράτησης
που βρίσκεται εντός του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας
για υποθέσεις ποινικής δικαιοδοσίας**

Λειτουργός που διενήργησε τις επισκέψεις:

Κατερίνα Καλλητσιώνη

Λευκωσία, 28, Απριλίου 2023

I. Διενέργεια επίσκεψης

1. Σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5 του Ν. 2(III)/2009, με τον οποίο η Κύπρος κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης, ο Επίτροπος Διοικήσεως, ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων έχει την αρμοδιότητα να διενεργεί ελεύθερα, ανεμπόδιστα και απροειδοποίητα επισκέψεις σε χώρους όπου άτομα στερούνται ή πιθανόν να στερούνται της ελευθερίας τους.
2. Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια του χώρου περιορισμού της ελευθερίας εκτείνεται πέραν των «παραδοσιακών» χώρων, όπως τα αστυνομικά κρατητήρια και οι φυλακές, ώστε να συμπεριλάβει οποιοδήποτε τόπο στον οποίο σε μια δεδομένη στιγμή ένα άτομο μπορεί να τεθεί υπό καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας του.
3. Υπό την έννοια αυτή, ο χώρος όπου μεταφέρεται ένα άτομο που τελεί υπό κράτηση για οποιοδήποτε σκοπό (όπως αεροδρόμιο, δικαστήριο κλπ) αποτελεί χώρο περιορισμού της ελευθερίας και ως τέτοιος εμπίπτει στις αρμοδιότητες μου ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων βάσει του Ν. 2 (III)/2009.
4. Τέτοιος χώρος αποτελεί και ο χώρος κρατουμένων εντός του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, ο οποίος χρησιμοποιείται για σκοπούς ασφαλούς κράτησης κατά την αναμονή ενόψει της εμφάνισης του κρατούμενου ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου στο πλαίσιο των σχετικών ποινικών δικαστικών διαδικασιών.

5. Η επίσκεψη μας στον εν λόγω χώρο πραγματοποιήθηκε στις 3 Μαρτίου 2023. Η επίσκεψη αυτή είναι η πρώτη που πραγματοποιείται μετά την αναβάθμιση / επέκταση του χώρου που έγινε το 2017 από το Τμήμα Δημοσίων Έργων σε συνεργασία με την Αστυνομία και τον Αρχιπρωτοκολλητή, ώστε ο χώρος να συμφωνεί με τα διεθνή πρότυπα τόσο σε επίπεδο ασφάλειας όσο και σε επίπεδο σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
6. Καθ' όλη τη διάρκεια της επίσκεψης, παρατηρήθηκε εποικοδομητικό πνεύμα συνεργασίας με όλα τα μέλη της Αστυνομίας που ήταν παρόντα και εξασφαλίστηκε η απρόσκοπτη πρόσβαση της Λειτουργού του Γραφείου μου σε όλους τους χώρους του κρατητηρίου. Επίσης, κατά την επίσκεψη έγινε και επιθεώρηση του Αρχείου που τηρείται στο χώρο, όπως προνοείται από τη σχετική Νομοθεσία.

II. Υφιστάμενη κατάσταση

7. Όπως αναφέρθηκε από μέλη της Αστυνομίας, η παραμονή των κρατουμένων στον εν λόγω χώρο είναι ολιγόωρη με μέγιστο διάστημα παραμονής από τις 7.00π.μ μέχρι τη λήξη των εργασιών των Δικαστηρίων (συνήθως μέχρι τις 3 μ.μ.). Παρόντες είναι, καθ' όλη την ημέρα, τουλάχιστον ένας Υπεύθυνος του Ουλαμού Μεταγωγών της Μηχανοκίνητης Μονάδας Άμεσης Δράσης (ΜΜΑΔ) και συνήθως άλλοι 5 Αστυνομικοί της ίδιας Μονάδας για σκοπούς ασφάλειας καθώς και επίβλεψης των κρατουμένων. Σημειώνεται ωστόσο ότι, στον χώρο των Δικαστηρίων ευρύτερα υπάρχει καθημερινή παρουσία αριθμού Αστυνομικών για σκοπούς φύλαξης και ασφάλειας των Δικαστηρίων.
8. Ο χώρος, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αναβάθμισης του από τα Δημόσια Έργα, περιλαμβάνει σήμερα 3 κελιά, 2μ. Χ 6μ. έκαστο, τα οποία διαθέτουν το καθένα ξεχωριστό χώρο υγιεινής (τουαλέτα και νιπτήρα). Εντός του κάθε κελιού είναι τοποθετημένο μόνο ένα στενομακρό ξύλινο παγκάκι το οποίο παρότι δεν είναι αντιβανδαλιστικού

τύπου, ως θα έπρεπε, εντούτοις είναι μόνιμα στερεωμένου επί του εδάφους. Μπροστά από τα τρία κελιά υπάρχει ένας μικρός στενόμακρος προθάλαμος στο οποίο είναι τοποθετημένο ακόμα ένα παγκάκι. Στον εν λόγω προθάλαμο υπάρχουν εγκατεστημένες δύο κάμερες παρακολούθησης οι οποίες καλύπτουν μόνο το χώρο εκτός των κελιών (προθάλαμο).

- 9.** Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά την αναβάθμιση / επέκταση του χώρου από τα Δημόσια Έργα, έχει δημιουργηθεί πριν από το προθάλαμο, γραφείο στον οποίο εργάζονται οι αρμόδιοι επί καθήκοντι Αστυνομικοί, γεγονός για το οποίο εκφράζεται η ικανοποίηση μου, αφού πριν δεν υπήρχε γραφείο και οι Αστυνομικοί χρησιμοποιούσαν τον προθάλαμο.
- 10.** Όπως διαπιστώθηκε από την επίσκεψη, μόνο στο ένα από τα τρία κελιά εξασφαλίζεται επαρκώς ο φυσικός αερισμός και το φυσικό φως μέσω παραθύρων σε όλο το πλάτος του κελιού. Αντίθετα, στα υπόλοιπα δύο κελιά δεν υπάρχει οποιοδήποτε παράθυρο πέραν της πόρτας προς το προθάλαμο που βρίσκεται έξω από τα κελιά, με αποτέλεσμα ο φυσικός αερισμός σε αυτά καθώς και το φυσικό φως να είναι περιορισμένα.
- 11.** Κατά την παραμονή τους στο χώρο, οι κρατούμενοι παραμένουν εντός του κελιού χωρίς χειροπέδες, ενώ τους παρέχεται η δυνατότητα για αγορά ροφημάτων ή τροφίμων με δικά τους έξοδα.
- 12.** Στο χώρο τηρείται Αρχείο, όπου καταχωρούνται σχετικά στοιχεία όπως το όνομα του κρατούμενου, τα στοιχεία παράδοσης και παραλαβής του από την Αστυνομία, ο σκοπός της μεταφοράς του καθώς και τυχόν άλλα στοιχεία ή συμβάντα που χρήζουν σχετικής καταχώρησης.
- 13.** Κατά το χρόνο της επίσκεψης υπήρχαν εντός των κελιών 6 κρατούμενοι ενώ όπως διαπιστώθηκε από το ημερολόγιο καταχωρήσεων στο σχετικό αρχείο την ίδια μέρα κρατήθηκαν συνολικά στο χώρο 21 άτομα. Όπως

αναφέρθηκε στη Λειτουργό του Γραφείου μου από τον Υπεύθυνο του χώρου, αλλά και όπως αυτό επιβεβαιώνεται από την επιθεώρηση του σχετικού αρχείου καθημερινά στο χώρο μεταφέρονται και κρατούνται κατά μέσο όρο τουλάχιστον 15 άτομα. Ενδεικτικά από την επιθεώρηση του αρχείου παρατηρήθηκε ότι στις 17/1/2023 κρατήθηκαν 16 άτομα, στις 26/1/2023 κρατήθηκαν 25 άτομα, στις 20/2/23 κρατήθηκαν 15 άτομα, την 1/3/2023 και πάλι 15 άτομα ενώ στις 2/3/2023 ο αριθμός των ατόμων ανήλθε στους 29.

- 14.** Οι συναντήσεις των κρατουμένων με το δικηγόρο τους γίνονται εντός του χώρου αναμονής (προθάλαμος) καθώς, όπως μας έχει λεχθεί ο ξεχωριστός χώρος συναντήσεων, που δημιουργήθηκε μετά την αναβάθμιση του χώρου είναι κλειδωμένος και οι Υπεύθυνοι του χώρου δεν έχουν τα κλειδιά. Σημειώνεται δε ότι το πιο πάνω διαπιστώθηκε και ιδίως όμασι από τη Λειτουργό του Γραφείου μου, αφού κατά το χρόνο της επίσκεψης, συνάντηση μεταξύ δικηγόρου και του κρατούμενου λάμβανε χώρα στο παγκάκι που βρίσκεται εκτός των κελιών στο προθάλαμο στον οποίο βρίσκονται εγκατεστημένες και οι δύο κάμερες ασφαλείας, χωρίς να εξασφαλίζεται η τήρηση του απορρήτου.
- 15.** Στο σημείο αυτό, κρίνω σκόπιμο να σημειώσω ότι ο χώρος αναμονής εντός των Δικαστηρίων, παρότι χρησιμοποιείται για ολιγόωρη κράτηση, δεν παύει να αποτελεί για εκείνο το χρονικό διάστημα χώρο κράτησης και το άτομο που βρίσκεται στον εν λόγω χώρο δεν παύει να είναι κρατούμενος.
- 16.** Συνεπώς τα δικαιώματα των κρατουμένων, που προβλέπονται από την σχετική νομοθεσία (Ν. 163(Ι)/2005) εφαρμόζονται κατ' αναλογία, εντός του χώρου αναμονής. Ως εκ τούτου, οι υποχρεώσεις των μελών της Αστυνομίας για τη διασφάλιση του σεβασμού και άσκησης των δικαιωμάτων των κρατουμένων θα πρέπει να τυγχάνουν ανάλογης εφαρμογής.

IV . Συστάσεις

- 17.** Το δικαίωμα του κρατούμενου να συναντάται με το δικηγόρο του εκτός οπτικής και ακουστικής επαφής με τα μέλη της Αστυνομίας προβλέπεται στο άρθρο 12 του Ν. 163(I)/2005, το οποίο προνοεί ότι:

«12. -(1) Κάθε κρατούμενος δικαιούται να έχει για την υπεράσπισή του εμπιστευτικές συνεντεύξεις με το δικηγόρο του στο κρατητήριο όπου κρατείται, σε ιδιαίτερο χώρο εκτός οπτικού και ακουστικού πεδίου οποιουδήποτε μέλους της Αστυνομίας ή του προσωπικού της φυλακής, ανάλογα με την περίπτωση, και να του παραδίδει και να παραλαμβάνει από αυτόν κατά τη συνέντευξη εμπιστευτικές οδηγίες, γραπτές ή προφορικές.

(2) Το δικαίωμα που αναφέρεται στο εδάφιο (1) δύναται να ασκείται οποιαδήποτε μέρα και ώρα και κάθε υπεύθυνος του κρατητηρίου ή μέλος της Αστυνομίας ή του προσωπικού της φυλακής έχει υποχρέωση να μη θέτει προσκόμματα ή κωλύματα ή να περιορίζει ή να παρεμποδίζει με οποιοδήποτε τρόπο την άσκησή του.»

- 18.** Το πιο πάνω δικαίωμα και η δυνατότητα άσκησης του αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα ενόψει του γεγονότος ότι ο κρατούμενος στον εν λόγω χώρο αναμένει την εμφάνιση του ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου και επομένως η, ανά πάσα στιγμή, εμπιστευτική διαβούλευση και συνάντηση του με τον Δικηγόρο του θα πρέπει να εξασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση.

- 19.** Συνεπώς, δεν δικαιολογείται σε καμία περίπτωση ο εν λόγω χώρος συναντήσεων που δημιουργήθηκε μετά την αναβάθμιση των υποδομών των κρατητηρίων στο Δικαστήριο, να μην χρησιμοποιείται για το σκοπό αυτό και να εξακολουθεί να είναι κλειδωμένος.

20. Επίσης, εξαιρετικά σημαντικό για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των κρατουμένων αλλά και την εύρυθμη λειτουργία του χώρου είναι η πιστή τήρηση λεπτομερούς αρχείου/ημερολογίου για όλες τις ενέργειες που γίνονται εντός του χώρου αναμονής. Η τήρηση αρχείου σε παρόμοιους χώρους έχει επισημανθεί επανειλημμένα και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) κατά τις επισκέψεις της σε άλλες χώρες¹ αλλά και στην Κύπρο².

21. Όπως ανέφερα παραπάνω, στον εν λόγω χώρο τηρείται σήμερα σχετικό Αρχείο πλην όμως δεν παρέχει επαρκή στοιχεία . Ως εκ τούτου το εν λόγω Αρχείο θα πρέπει να τηρείται καθημερινά λεπτομερώς ώστε να περιλαμβάνει τουλάχιστον, κατ' αναλογία των βιβλίων που τηρούνται εντός των υπόλοιπων Κρατητηρίων, τα πιο κάτω στοιχεία:

- το όνομα κάθε κρατούμενου που εισέρχεται στο χώρο
- τον σκοπό μεταφοράς του στα Δικαστήρια
- το χώρο κράτησης από όπου μεταφέρθηκε στα Δικαστήρια
- την ώρα εισόδου και εξόδου του από το χώρο αναμονής
- τον αρμόδιο Αστυνομικό που παραδίδει τον κρατούμενο στον χώρο αναμονής και τυχόν γεγονότα ή στοιχεία που αναφέρθηκαν κατά την παράδοση (προβλήματα υγείας, λήψη φαρμακευτικής αγωγής κ.ά)
- τον αρμόδιο Αστυνομικό που παραλαμβάνει τον κρατούμενο από τον χώρο αναμονής και τυχόν γεγονότα ή στοιχεία που αναφέρθηκαν κατά την παραλαβή
- τα αρμόδια πρόσωπα για την μεταφορά του κρατούμενου από και προς τα Δικαστήρια (αν είναι διαφορετικά από αυτά που παραδίδουν και παραλαμβάνουν τον κρατούμενο)
- τον Υπεύθυνο του χώρου αναμονής την συγκεκριμένη ημέρα

---

¹ CPT Report on the Visit to the United Kingdom in 2011 [CPT/Inf (2002) 6] and CPT Report on the Visit to Gibraltar in 2014 [CPT/Inf (2015) 40]

² CPT Report on the Visit to Cyprus in 2013 [CPT/Inf (2014) 31]

- το όνομα του Δικηγόρου του κρατούμενου καθώς και οποιουδήποτε άλλου προσώπου τυχόν συναντήθηκε με τον κρατούμενο
- κατά πόσο διενεργήθηκε σωματική έρευνα στον κρατούμενο σε οποιοδήποτε στάδιο της κράτησης του και από ποια μέλη της Αστυνομίας καθώς και τυχόν ευρήματα
- οποιαδήποτε άλλα στοιχεία πιθανόν να είναι κρίσιμα για την περαιτέρω μεταχείριση του κρατούμενου (π.χ συμπτώματα ασθένειας/ ψυχικής κατάστασης, σημάδια κακομεταχείρισης)

22. Πέραν των ως άνω στοιχείων, στο αρχείο του χώρου θα πρέπει να καταγράφονται οποιαδήποτε περιστατικά χρήσης βίας από αστυνομικούς προς κρατούμενους ή μεταξύ κρατουμένων, με πλήρη αναφορά στα γεγονότα που διαδραματίστηκαν, τους λόγους και τον τρόπο που ασκήθηκε βία (σε περίπτωση άσκησης από αστυνομικό) και οποιεσδήποτε ενέργειες έγιναν ή θα πρέπει να γίνουν μετά το περιστατικό.

23. Τέλος ιδιαίτερη ανησυχία και προβληματισμό μου προκαλεί το γεγονός ότι στον εν λόγω χώρο, όπως διαπιστώθηκε και από την επιθεώρηση του σχετικού Αρχείου, κρατούνται καθημερινά κατά μέσο όρο, ταυτόχρονα 15 και πλέον άτομα (τουλάχιστον κατά τις πρώτες πρωινές ώρες, από την μεταφορά των κρατουμένων στο χώρο στις 7 π.μ. περίπου το πρωί μέχρι και τις 10 που ολοκληρώνονται κάποιες εκ των εκδικαζόμενων υποθέσεων και γίνεται αναλόγως η μεταφορά των κρατουμένων στους υπόλοιπους χώρους κράτησης). Ο εν λόγω αριθμός κρατουμένων ταυτοχρόνως στον ίδιο χώρο κρίνεται αρκετά μεγάλος και ενδεχομένως να μην συνάδει με τα διεθνή πρότυπα, με σοβαρό ενδεχόμενο να μην εξασφαλίζεται η αξιοπρεπής μεταχείριση των κρατουμένων και η πλήρης διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

24. Αναντίλεκτα η αξιοπρεπής μεταχείριση των κρατουμένων, σε οποιοδήποτε στάδιο της κράτησης τους, αφορά τόσο τις υλικές συνθήκες κράτησης τους, όσον και την διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.
25. Ως εκ τούτου, η επίσκεψη σε χώρους κράτησης, βάσει των αρμοδιοτήτων μου ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, δεν σκοπεύει μόνο στην καταγραφή των υλικών συνθηκών που επικρατούν αλλά και στην διαπίστωση του επιπέδου εξασφάλισης των δικαιωμάτων των κρατουμένων που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις.

V . Εισηγήσεις

26. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο **όπως σε σχέση με τα δύο εκ των τριών κελιών στα οποία δεν εξασφαλίζεται επαρκώς ο φυσικός αερισμός και το φυσικό φως για περαιτέρω αναβάθμισης τους με τη δημιουργία παραθύρων σε αυτά.**
27. Πέραν αυτού, κρίσιμο στοιχείο για τη συμβατότητα του χώρου με τις σχετικές εθνικές και διεθνείς ρυθμίσεις είναι η ορθή διαχείριση του και η αξιοπρεπής μεταχείριση των κρατουμένων. **Ειδικότερα, θα πρέπει το κάθε κελί να χρησιμοποιείται κατά κανόνα για όσο τον δυνατόν μικρότερο αριθμό κρατούμενων και όπου αυτό είναι εφικτό να γίνονται εκ των προτέρων διευθετήσεις ώστε να μεταφέρονται στον λόγω χώρο οι κρατούμενοι για το λιγότερο χρονικό διάστημα, για να μην υπάρχει ενδεχόμενο συνωστισμού ή και υπερπληθυσμού στο χώρο.**

28. **Τέλος εισηγούμαι την άμεση συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών (Αστυνομία και Αρχιπρωτοκολλητή του Δικαστηρίου) ώστε ο χώρος εμπιστευτικών συναντήσεων δικηγόρου-κρατούμενου, που έχει δημιουργηθεί να λειτουργήσει άμεσα και καθ όλην τη διάρκεια της ημέρας να είναι προσβάσιμος στους κρατούμενους και τους δικηγόρους τους έτσι ώστε να τερματιστεί άμεσα η απαράδεκτη πρακτική που εφαρμόζεται μέχρι σήμερα.**
29. Πέραν των πιο πάνω, αποτελεί διαχρονική θέση μου ότι τα μέλη της Αστυνομίας που έρχονται σε καθημερινή επαφή με κρατούμενους, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, θα πρέπει να τυγχάνουν διαρκούς εκπαίδευσης σε ζητήματα χειρισμού και δικαιωμάτων κρατουμένων. Η εκπαίδευση των Αστυνομικών συμβάλλει, αναμφίβολα, στην αποτελεσματικότερη ανταπόκριση τους στα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί και ως εκ τούτου, στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών που, για οποιοδήποτε λόγο, έρχονται σε επαφή με την Αστυνομία.
30. **Ως εκ τούτου, εισηγούμαι όπως τα μέλη της Αστυνομίας που μεταφέρουν κρατούμενους από και προς τους χώρους κράτησης καθώς και όσοι υπηρετούν σε χώρους αναμονής εντός Δικαστηρίων ή άλλων χώρων λάβουν εξειδικευμένη εκπαίδευση για τα σχετικά ζητήματα.**
31. Η παρούσα Έκθεση μου υποβάλλεται στην Υπουργό Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξης και στον Αρχηγό Αστυνομίας για τις δικές τους ενέργειες υπό το φως των εισηγήσεων μου, με την παράκληση όπως με ενημερώσουν για την πορεία υλοποίησης των εισηγήσεων μου και των σχετικών εργασιών στο χώρο.

32. Η παρούσα Έκθεση μου κοινοποιείται, επίσης, στην Αρχιπρωτοκολλητή του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας για πληρέστερη ενημέρωση της και τις δικές της ενέργειες σε σχέση με το χώρο συναντήσεων κρατούμενων δικηγόρων.

Μαρία Στυλιανού – Λοτίδη

**Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

**Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης
των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών
Σκληρής Απάνθρωπής και Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας**